

สาเหตุแห่งความขัดแย้ง

จากสภาพความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาในระหว่าง 1953-1961 อันเป็นระยะที่กัมพูชาได้รับเอกราชจากการปกครองของฝรั่งเศสจนถึงการก่อกำเนิดขึ้นทางการทูตระหว่างประเทศทั้งสองตามที่ได้อธิบายมาแล้วนั้น เราจะพบว่าความสัมพันธ์มีปรากฏออกมาในรูปของการขัดแย้งในระดั้มต่าง ๆ โดยมีผู้สนใจในการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียอาคเนย์ได้พยายามค้นหาสาเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสองนี้อย่างมาก และก็ได้นำคำตอบออกมาหลายอย่าง ซึ่งทั้งแตกต่างกันและเกี่ยวพันกัน และจากการได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองแล้ว เราก็อาจจะพิจารณาสาเหตุสำคัญ ๆ แห่งความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาได้ดังต่อไปนี้

ความรู้สึกส่วนตัวของเจ้านาย

ก่อนที่จะพิจารณาเรื่องนี้ ในฐานะเป็นสาเหตุหนึ่งแห่งการขัดแย้งระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา เราจะต้องพิจารณาสถานะและบทบาทของเจ้านายที่ปกครองประเทศและประชาชนกัมพูชาเป็นส่วนรวมเสียก่อน สี่ตนเป็นผู้นำที่แท้จริงของกัมพูชาในระยะเวลา 1953-1961 ที่เรากำลังศึกษานี้ แนวทางที่ริเริ่มจะทรงสละสมบัติถวายพระราชบิดาในวันที่ 2 มีนาคม 1955 สี่ตนก็ยังเป็นที่รักและเคารพอย่างมากจากประชาชนกัมพูชาด้วยอิทธิพลของความเป็นเจ้าชั้นสูงในราชวงศ์ และเคยเป็นกษัตริย์ปกครองประเทศมาแล้วโดยที่กัมพูชาเป็นประเทศที่ปกครองโดยกษัตริย์มาเป็นประเพณี ชาวกัมพูชาจึงมีความผูกพันอย่างยิ่งถึงกษัตริย์กษัตริย์ของกัมพูชามีได้เป็นแต่เพียงผู้ปกครองตามหลักทางการเมืองซึ่งมิได้มีอำนาจอย่างแท้จริงเท่านั้น สำหรับชาวกัมพูชาแล้ว กษัตริย์กับรัฐและชาติโดยส่วนรวมนั้นจะเป็นสิ่งเดียวกันอย่างแท้จริง¹ ดังนั้น สถานะของสี่ตนจึงอยู่ในที่สูงและยอมใครง่าย

¹ Frederick P. Munson, op. cit., p. 66.

การเคารพนับถืออย่างสูงจากประชาชนโดยทั่วไป อีกสิ่งหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างฐานะของ
 สี่หนุ คือ ผลการปฏิบัติงานเพื่อการเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศส โดยฐานะอันเป็นทาง
 การของสี่หนุในการติดต่อเจรจากับฝรั่งเศส ทำให้ประชาชนกับพวกร่วมมากพิจารณา
 การได้เอกราชของกัมพูชาเป็นผลมาจากการดำเนินงานของสี่หนุ และยกย่องสี่หนุว่าเป็น
 บิดาแห่งเอกราชของชาติ อันนี้เห็นได้จากมติของสภาร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ 7 กุมภาพันธ์
 1955 ว่าการกระทำของสี่หนุนับตั้งแต่ปี 1952 เป็นต้นมานั้นสามารถทำให้กัมพูชาได้รับ
 เอกราชโดยสมบูรณ์ และสามารถดำรงไว้ซึ่งเอกราชของชาติและความมั่นคงของประเทศ
 ไว้ได้หรือไม่ ผลของการหยั่งเสียงประชามติครั้งนี้ ปรากฏว่าประชาชนได้ลงคะแนนเสียง
 ยอมรับว่าเป็นจริง 925,667 เสียง และไม่ยอมรับเพียง 1,834 เสียง คิดเป็นร้อยละ
 99.8² นอกจากนี้ฐานะการเป็นผู้นำอย่างเด็ดขาดของกัมพูชาของสี่หนุยังมีฐานะมาจาก
 บุคคลอีกบางส่วนคืออันเขมแข็งในทางการเมือง และการเป็นผู้นำอย่างเข้มแข็งของพรรค
 สังคมนิยมที่สี่หนุได้ตั้งขึ้นในปี 1955 อีกด้วย

ด้วยฐานะที่สำคัญต่าง ๆ เหล่านี้จึงทำให้สี่หนุมีบทบาทเป็นผู้นำที่แท้จริงของกัมพูชา
 ในทางการเมือง ในทางความสัมพันธ์กับต่างประเทศสี่หนุก็เป็นผู้นำที่คนโดยมาก
 ของกัมพูชาอย่างมาก การปฏิบัติของสี่หนุในวงการระหว่างประเทศจึงถูกพิจารณา
 เป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศของกัมพูชาและสี่หนุ จะต้องการที่จะมีบทบาทเป็น
 ผู้นำการและกำหนดนโยบายต่างประเทศของประเทศกัวอย่างมาก ถึงจะเห็นได้จาก
 การที่สี่หนุได้พยายามออกแถลงการเกี่ยวกับนโยบายของประเทศตนต่อสื่อชาวต่างประเทศ
 ในที่ต่าง ๆ และการเป็นผู้นำของคณะผู้แทนกัมพูชาไปร่วมประชุมในทางประเทศ และที่
 ประชุมระหว่างประเทศอยู่เสมอ ๆ ฉะนั้น จึงเป็นการไม่ผิดนักที่ผู้สนใจในกิจการระหว่าง
 ประเทศในเอเชียอาคเนย์จะกล่าวเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของกัมพูชาว่า การดำเนิน
 ความสัมพันธ์กับต่างประเทศของกัมพูชาขึ้นได้กับการวางแนวทางไว้ด้วยความระมัดระวังโดย

² Pierre Fistié, Que sais-je?: La Thaïlande, (Paris: Presses Universitaires de France, 1963), p. 117.

ประมุขแห่งรัฐ คือ สี่หนุ³ นอกจากนี้จะมีพื้นฐานในภายวันแล้วการดำเนินนโยบายต่าง
 ประเทศในแนวดังกล่าวยัง เป็นความต้องการของสี่หนุอีกด้วย⁴ ทั้งนี้เราจะเห็นได้อย่าง
 ชัดเจนว่าการที่สี่หนุมีความรู้สึกส่วนตัวในทางใดทางหนึ่งต่อประเทศอื่น ความสัมพันธ์ระหว่าง
 กับพหุชากับประเทศนั้นจะเป็นไปตามลักษณะของความรู้สึกของเจ้าสี่หนุที่มีต่อผู้นำของประเทศนั้น
 หรือประเทศนั้นเป็นส่วนรวม ในระยะการเป็นนายกรัฐมนตรีของเขาวุทธาธ เนตรู แห่งอิน-
 เดียสี่หนุมีความรู้สึกชอบชอบแนวความคิด และความรอบคอบของเนตรู ตลอดจนการที่อินเดียนั้น
 มีฐานะเป็น สหิชาชา ทางวัฒนธรรมของกับพหุชาและการที่สี่หนุยอมรับความเป็น สหิชาชา
 ของเนตรู ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียนั้นกับกับพหุชาในสมัยที่เนตรู เป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ใน
 สภาพที่ราบรื่นตลอดมาและมีความใกล้ชิดกันอย่างยิ่ง และกับพหุชาที่ดำเนินนโยบายเฉยเฉย
 ไปตามอินเดียนั้นอย่างมากในระยะนั้น ตามที่โลกกล่าวมาแล้วในตอนต้น

สำหรับประเทศไทย สี่หนุมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อประเทศไทย สี่หนุจึงได้เคยยอมรับ
 ความเป็นผู้นำแต่เดิมของไทยอยู่มาก เช่นเดียวกับชาวกับพหุชาโดยทั่วไปหวังที่จะชิงไทยอยู่มาก
 ในโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะในระยะการต่อสู้กันรบของกับพหุชาเพื่อเอกราชจากฝรั่งเศส แต่
 ไทยไม่สามารถเป็นทั้งแกกับพหุชาและสี่หนุได้อย่างแท้จริง อันนี้เป็นการสร้างความผิดหวัง
 อย่างมากให้แก่สี่หนุ

ในปี 1953 อันเป็นระยะการต่อสู้เพื่อเอกราชในวันที่ 13 มิถุนายน หลังจากที่
 สี่หนุได้ประกาศเนรเทศตนเองออกจากกับพหุชาเพื่อดำเนินการตามแนวทางการพูด และ
 การเมืองเพื่อเรียกร้องฝรั่งเศสนั้น สี่หนุได้เขามาขอลี้ภัยอยู่ในประเทศไทย สี่หนุปรารถนา
 ที่จะเผยแพร่ขอเรียกร้องของกบฏในทางการระหว่างประเทศรวมทั้งทราบผ่านทางผู้แทนทางการทูต
 ต่าง ๆ ที่ประจำอยู่ในกรุงเทพฯ และสำนักข่าวของประเทศต่าง ๆ ในประเทศไทย ความ

³ Frederick P. Munson, op. cit., p. 213.

⁴ Michael Leifer, op. cit., p. 107.

ช่วยเหลืออันนี้จะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานของสีหุเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว แต่รัฐบาลไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นไม่ได้ให้การสนับสนุนแก่สีหุ และไม่ได้ให้การรับรองอย่างเต็มที่แก่คณะของสีหุ สีหุพิจารณาว่าการกระทำของรัฐบาลไทยดังกล่าวเป็นการไม่ให้เกียรติและเหยียดหยามต่อตัวเขาและประเทศกัมพูชาอย่างยิ่ง สีหุมิได้คิดถึงสภาพการที่บังคับให้ประเทศไทยต้องกระทำไปเช่นนั้น และไม่ยอมพิจารณาถึงผลประโยชน์ของรัฐบาลไทยว่าถ้าไทยให้การต้อนรับสีหุอย่างเต็มที่ในฐานะประมุขของกัมพูชา ประเทศไทยจะตกอยู่ในสถานะที่ลำบากมากในการจะปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เป็นอยู่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ไทยในทางการได้สังเกตเห็นว่าไทยสนับสนุนกัมพูชาต่อต้านฝรั่งเศส ไทยได้เคยประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่สอง ฝรั่งเศสเป็นมหาอำนาจพันธมิตรประเทศหนึ่ง และเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ ไทยกำลังต้องการหลีกเลี่ยงสภาพการเป็นอยู่หลังสงคราม การกีดขวางของฝรั่งเศสย่อมจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อจุดหมายดังกล่าวของไทย ดังนั้นไทยจึงพยายามระงับกีดขวางการกระทำที่จะก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่ฝรั่งเศส รัฐบาลไทยจึงมิได้ให้การสนับสนุนแก่การดำเนินงานของสีหุเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ใดก็ตามที่สีหุได้ดำเนินการเผยแพร่ขอเรียกร้องของตนต่อวงการทูตและผู้สื่อข่าวต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ๖ เรียบร้อยแล้วก็น่าจะออกเดินทางจากประเทศไทยด้วยความรู้สึกไม่ดีต่อรัฐบาลไทย ความรู้สึกที่สีหุมีต่อประเทศไทยในครั้งนี้น่าจะมีผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาในระยะต่อ ๆ มาอย่างแน่นอน 5

ความรู้สึกส่วนตัวของสีหุที่เป็นศัตรูต่อประเทศไทยและประชาชนชาวไทย ยังมีสาเหตุสำคัญตามการพิจารณาของตัวเขาเองว่าเป็นความรู้สึกที่ชาวไทยเหยียดหยามชาวกัมพูชาต่ออดีตความเหยียดหยามของชาวไทยตามที่สีหุอ้างนี้ เป็นการชักกันโดยตรงต่อความ

5 Ibid., p. 46.

รู้สึกภาคภูมิใจในบรรดากษัตริย์ที่ทรงอำนาจสูงสุดในเรื่องนี้ สี่หนุเคยกล่าวถึงความรู้สึกของกษัตริย์
 ไทยว่า

... ชาวไทยเป็นพวกที่ขอมเหยียดหยาม ข้าพเจ้าไม่อาจทนต่อการเหยียด
 หยามได้ ชาวอินเดียนเคยจับเจ้าหญิงกัมพูชาขังในกรง และหย่อนลงในทะเลไว้
 แต่ก็ไม่ได้อภัยความอับอายให้แก่เรา ชาวอินเดียนเป็นที่รักของเรา แต่
 ชาวไทยเป็นศัตรูของเรา ชาวไทยได้สั่งให้เจ้าชายของกัมพูชาซึ่งเป็นบรรพ-
 บุรุษของข้าพเจ้า หนีหลบซ่อนหนีมาพวกเขา... 6

นอกจากสี่หนุจะมีความรู้สึกไม่รักคนไทย จากการเห็นว่าไทยเหยียดหยามกัมพูชา
 อยู่เสมอ ๆ ตามที่เป็นมาในประวัติศาสตร์แล้ว สี่หนุยังกล่าวถึงความโหดร้ายของไทยใน
 การทำสงครามกับประเทศและประชาชนชาวกัมพูชาอีกด้วย สี่หนุกล่าวว่า ในการทำสงคราม
 กับกัมพูชาในประวัติศาสตร์นั้น

... (ชาวไทย) ปรารถนาอย่างรุนแรง... ที่จะเห็นว่าชาติเขมรอันรุ่งเรือง
 ของเรา คับสูญไปโดยไมปรากฏขึ้นมาอีก พวกนี้จะไม่คิดกับการเพียงแต่ได้ทำ-
 ลายเผาผลาญบ้านเมืองของเราและทหารของเราเท่านั้น พวกเขาจะเข้านับ
 ใจชาวเมืองต่าง ๆ ที่ได้อพยพไป สังกัรชาวเมืองที่ยังอาจติดตาม และยังมี
 ชาวเมืองที่ไปเป็นพินเป็นภัยและก่อกวน ไปเป็นทาสของตน โดยไม่ยอม
 ปลดปล่อยกลับมา... 7

6 Jerrold Schecter, The New Face of Buddha: Cambodia: The People's Prince, (New York: Coward-McCann, Inc., n.d.), p. 73.

7 John P. Armstrong, Sihanouk Speaks, (New York: Walker and Company, 1964), p. 30.

ท่าทีของสีหนุเข่นนี้ แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อไทยของสีหนุได้อย่างแจ่มชัด อันนับเป็นความรู้สึกต่อประเทศไทยและประชาชนคนไทยเป็นส่วนรวม ซึ่งก็ผลทำให้ความสัมพันธ์ของกับพหุชาติไทย ปรากฏออกมาอย่างโบราณโบราณ ยิ่งไปกว่านั้น สีหนุยังมีความรู้สึกส่วนตัวที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้นำของไทยในรัฐบาลสมัยต่าง ๆ อย่างมาก การปฏิบัติอย่าง "ไม่ให้อภัย" ของรัฐบาลสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก่อให้เกิดความสับสน ป. พิบูลสงคราม เป็นที่เกลียดชังของสีหนุอย่างมาก นอกจากนั้น อธิบดีกรมตำรวจขณะนั้นคือ พลตำรวจเอก เมา ศรียานนท์ ยังเป็นที่ไม่พอใจของสีหนุในการมาประเทศไทยครั้งนั้นอีกด้วย ในสมัยรัฐบาลสมัยต่อ ๆ มา ผู้นำของรัฐบาลไทยก็ไม่เป็นที่พอใจของสีหนุ อยู่ตลอดเวลา สีหนุไม่พอใจจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ อย่างมาก ถึงขนาดเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงอสัญกรรมในเดือนธันวาคม 1963 สีหนุได้ประกาศให้เป็นวันหยุดราชการแห่งชาติกับพหุชาติ⁸ อันเป็นการแสดงความกตัญญูในอสัญกรรมของนายกรัฐมนตรีไทย รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คือนายถนัด คอมันตร์ ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการไปร่วมประชุมสมัชชาที่ 15 ของสมัชชาสหประชาชาติในปี 1960 ที่นิวยอร์ก การไปอยู่รวมงานเคียงข้างเจ้าสีหนุจัดขึ้นบนพอสสมควรของรัฐมนตรีต่างประเทศไทยทำให้สีหนุไม่พอใจมาก สีหนุแสดงต่อนักหนังสือพิมพ์นิวยอร์กว่า

ข้าพเจ้าต้องการที่จะได้เกียรติยศถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีต่างประเทศแห่งราชอาณาจักรไทย แต่นักการทูตผู้เฉลียวฉลาดและมีไหวพริบคunning นี้ ได้หลบหนีไปไม่ถึงข้างครึ่ง โดยแก้ตัวว่ามีระยะเวลาอยู่ในนิวยอร์กน้อยเกินไป และมีกำหนดการต่าง ๆ อย่างมาก ข้าพเจ้ารู้สึกว้าเหว่เมื่อก่อนนั้นไม้อาจจะเปิด-

⁸ Norodom Sihanouk, *op. cit.*, p. 42.

⁹ Michael Leifer, *op. cit.*, p. 89.

บึงความเกอะเขินบางอย่างได้...หนังสือพิมพ์ของพวกเขา (ไทย) ...โดย
ทั่วไป จะพิจารณาว่าชาวเขาเป็นศัตรูหมายเลขหนึ่งของประเทศไทยและผู้นำของ
พวกเขา...¹⁰

การที่สีหนุมีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์อย่างมากต่อประเทศไทยและผู้นำของไทย
ตลอดมา และสีหนุก็เป็นผู้นำบทบาทอย่างมากในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของกัมพูชา
จึงทำให้มองเห็นได้ชัดเจนว่า สีหนุจะให้ความรู้สึกไม่ดีต่อประเทศไทยและผู้นำของไทย เขา
มีส่วนเป็นพื้นฐานในนโยบายที่กัมพูชาดำเนินต่อประเทศไทย

มีหลายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา ที่
เกิดขึ้นจากการกระทบหรือพบปะโดยตรงของสีหนุ ในครั้งที่มีความขัดแย้งกรณีปราสาท
พระวิหาร สีหนุได้กระทบประชาชนชาวกัมพูชา ให้มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อประเทศไทย
และเรียกร้องให้ไทยสละอัมปีไทยเหนืออรั เวอคลังกลาว ยิ่งกว่านั้น สีหนุยังเป็นผู้บทบาท
ด้วยตนเองอย่างสำคัญ ในการกล่าวร้ายและเขียนบทความโจมตีไทยและผู้นำของไทยผ่าน
ทางสื่อมวลชนของกัมพูชา หรือแม้ในทางประเทศก็ตาม ด้วยเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว
เหล่านี้ จึงทำให้เชื่อได้ว่าความรู้สึกส่วนตัวของสีหนุที่เป็นปฏิปักษ์ต่อประเทศไทยและผู้นำ
ของไทย เป็นสาเหตุหนึ่งแห่งความขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสอง

ความตองการแผขยายอาณาเขตของไทย

สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาอีกเรื่องหนึ่งที่ยู่อ่ง เกิดการขัดแย้งกับ
กิจการในเอเชียอาคเนย์ ส่วนใหญ่ได้เห็นว่าเมื่อตองสภาพความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้ง
สองก็คือ ความกิดของผู้นำกัมพูชา เห็นว่าไทยมีความปรารถนาที่จะขยายอิทธิพลและอาณาเขต
ของตนออกไปให้กว้างขวางขึ้น ในสาขาเช่นนี้ กัมพูชาชอบจะไปพบการรุกรานเพื่อจุก-
ประสงคังกลาว การกระทำของไทยหลายครั้ง ทำให้ผู้นำกัมพูชาคิดว่าเป็นไปเพื่อตนเอง
"ปรารถนา" ดังกลาว

¹⁰ John P. Armstrong, op. cit., p. 91.

การที่ฝรั่งเศสได้ซื้อสิทธิพลทางการ เมืองที่เข้มแข็งกว่า บังคับให้ไทยต้องตกลงทำ สัญญายอมคืนแดนเสียมราฐ พระกระบอง ศรีโสภณ ในกัมพูชาให้กับฝรั่งเศสในสมัยอาณาจักรม ในปี 1904 และ 1907 สร้างความไม่พอใจอย่างมากให้กับรัฐบาลไทย เพราะดินแดน เหล่านี้เคยอยู่ในการปกครองของไทยมานาน ไทยจึงรู้สึกกระทบกระเทือนอย่างมาก และ ไนยอมรับว่าการสูญเสียดังกล่าวเป็นเรื่องฉาว¹¹ จากการหมดอำนาจไปในระยะหนึ่ง ของฝรั่งเศสในกัมพูชาในปี 1940 และจากการบีบบังคับของญี่ปุ่น ซึ่งหวังการสนับสนุนจาก ไทย ในแผนการรุกรานดินแดนอาชวาทิมของประเทศฝ่ายพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่สอง โอกาสที่จะอับอ้างความไม่พอใจในอดีต ก็ปรากฏขึ้นสำหรับประเทศไทย การประทะกัน เล็กน้อยระหว่างไทยกับฝรั่งเศส อันเนื่องมาจากดินแดนที่ปกครองของไทยในอดีต ก็เป็น ผลตามมา และวาทกรรมเขาโคะเกลี้ยของญี่ปุ่นซึ่งกำลังมีอิทธิพลอย่างมากในเอเชียอาคเนย์ ในระยะนั้น ความขัดแย้งระหว่างไทยกับฝรั่งเศสก็ถึงจุดขั้วจากกรุงโตเกียวในปี 1941 ซึ่ง เป็นประโยชน์ต่อไทยมากกว่าฝรั่งเศส ทำให้ไทยได้มีอำนาจปกครองเหนือดินแดนที่สูญ ภัยไปให้ฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่ง แต่อำนาจปกครองของไทยเหนือดินแดนในกัมพูชาเหล่านี้ สามารถดำรงอยู่ได้เพียงระยะสั้นเท่านั้น เพราะเมื่อพันธมิตรเป็นฝ่ายชนะสงคราม ฝรั่งเศส ก็กลับนำอิทธิพลอีกครั้งหนึ่งในอินโดจีน และควมเหตุผลเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่อของ ประเทศ รัฐบาลไทยต้องยอมคืนดินแดนต่าง ๆ ที่ไ้มาในปี 1941 ในแก่ฝรั่งเศส ตามสนธิ สัญญาฉบับที่ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 1946 ไม่ว่าไทยจะมีเหตุผลอย่างไรประกอบควย อย่างไร ความพยายามของไทยในปี 1941 ทำให้ชาวกัมพูชาจำนวนมากเชื่อมั่นในโอกาส ต่อ ๆ มาว่า ผู้นำของไทยคงมีความปรารถนาอย่างแนบแน่นที่จะเอาดินแดนต่าง ๆ ที่เสีย

¹¹ Office of Research in Economics and Science, International Boundary Study No. 40: Cambodia-Thailand Boundary, (Department of State, 1964), p. 4.

ไปนี้ คืบมาอยู่ตลอดเวลา เจ้าสัมปทังก็จะอ้างความเชื่อนี้ยุดตลอดเวลา เป็นเหตุผลักดันให้
ที่จะไม่ไว้วางใจประเทศไทย¹² และผู้สนใจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองไม่
น้อยเห็นการเข้าปกครองดินแดนของกัมพูชาบางส่วนในปี 1941-1946 ของไทยนั้น
แสดงให้กัมพูชาเห็นอย่างชัดเจนว่า เมื่อใดที่กัมพูชาต้องอยู่โดดเดี่ยวโดยไม่มีการคุ้มครอง
จากมหาอำนาจต่างชาติแล้ว ประเทศไทยจะไม่รีรอที่จะแผ่ขยายอาณาเขตของตนเข้ามาใน
ดินแดนของกัมพูชาเลย¹³ ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ บางท่าน จึงมองเห็น
กัมพูชามีความที่ไม่ไว้วางใจในความสามารถของไทย และเชื่อว่าการดำเนินนโยบาย
ต่างประเทศกัมพูชา ความปรารถนาของไทยที่จะแผ่ขยายดินแดนจะมีส่วนร่วมเป็นพื้นฐาน
ของนโยบายนั้น ๆ ด้วยเสมอ¹⁴ ในลักษณะเช่นนี้ ย่อมจะมีผลทำให้ความสัมพันธ์กับกัมพูชา
นี้ต่อไทย ถึงฉวยมแรกทราบแห่งความระแวงและความเกรงกลัว อันเนื่องมาจากความขัด
แย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาอย่างแน่นอน

ความสงสัยในปรารถนาอันแท้จริงของไทยในเรื่องนี้ สร้างความวิตกกังวลให้แก่
ผู้นำกัมพูชาอย่างมาก กัมพูชามองการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยหลายอย่างว่า
มีจุดมุ่งหมายสุดท้ายอยู่ที่การแผ่ขยายอาณาเขตเข้าครอบครองกัมพูชา ในปี 1947 รัฐบาล
ไทยและฝรั่งเศสจะร่วมกันสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์ เพื่อรวมเอา
กัมพูชา ลาว ไทย เวียดนาม ให้มีการประสานงานเพื่อการพัฒนารวมกันในด้านทรัพยากร
ธรรมชาติทางน้ำ การประมง และการคมนาคม ในบริเวณแม่น้ำโขง¹⁵ นโยบายอันนี้

¹² Bernard K. Gordon, "Cambodia: Where Foreign Policy Counts", Asian Survey, Vol. V, No. 9, (September 1965), p. 434.

¹³ Michael Leifer, op. cit., p. 84.

¹⁴ Harvey H. Smith, and Others, Area Handbook for Thailand (Washington, D.C. : US Government Printing Office, 1968), p. 267.

¹⁵ Kenneth T. Young Jr., Lyman M. Tondel Jr. (ed), The South-east Asia Crisis, (New York: OCEANA Publications Inc., 1966), p. 63.

ของไทย นับว่าเป็นนโยบายต่างประเทศทางเศรษฐกิจและพัฒนาการ มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการเมืองโดยตรง และถือได้ว่าเป็นนโยบายที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกันของชาติต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่มนี้อย่างมาก เพราะว่าการร่วมมือกันของกลุ่มประเทศในกลุ่มนี้เข้าโงง จะสามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่ทุกประเทศ เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าการกระทำเพียงประเทศใดประเทศเดียว แต่ขอเสนอของไทยในเรื่องนี้ มิได้รับการสนองตอบแต่อย่างใดสำหรับกับพหุชา กับพหุชาติพิจารณาข้อเสนอของไทยว่าในขณะที่ที่ติดขัดของชาติอาณานิคม กำลังจะหมดไปนั้น ไทยต้องการจะเรียกร้องฐานะความเป็นผู้นำเหนือกับพหุชาตามประวัติศาสตร์กลับมาอีก ซึ่งอาจออกมาในรูปของ กลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาพุทธและเป็นปฏิปักษ์ต่อคอมมิวนิสต์ 16

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง แม้ประเทศไทยจะไม่เคยตกเป็นดินแดนอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตก แต่ไทยก็อยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคงและไม่ปลอดภัยในสถานการณ์ของการเบียดระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ นั่นคือ สภาพสงครามเย็นระหว่างประเทศฝ่ายตะวันตกกับคอมมิวนิสต์ ในสภาพเช่นนี้ ไทยก็ตกอยู่ในลักษณะที่คล้ายกับประเทศที่เชิงโคเอกราชใหม่ ๆ ทั้งหลายในเอเชียอาคเนย์ ไทยจะต้องประสบปัญหาในการจะเลือกดำเนินนโยบายต่างประเทศ ด้วยความใกล้ชิดกับประเทศไทยฝ่ายตะวันตกอย่างมากพอควรในระยะนั้น ทำให้ไทยเลือกดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เอนเอียงมาทางฝ่ายตะวันตก และจากการที่ไทยเห็นอันตรายจากการแผ่ขยายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้ไทยเกรงกลัวการรุกรานจากคอมมิวนิสต์มาก และไทยได้ผูกพันตนเองกับตะวันตกมากยิ่งขึ้น เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของตน ไทยได้มีส่วนร่วมสำคัญในการก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์ หรือ สปอ. ใน 1954 โดยหวังที่จะได้รับความคุ้มครองจากประเทศสมาชิกขององค์การนี้ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ความประสงค์ของไทยจะเป็นไปเพื่อการป้องกัน การคุกคามจากฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างมาก และไทยหวังความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเป็น

16 David J. Steiberg, *op. cit.*, p. 155.

ที่สำคัญ ทั้งนี้เห็นได้จากการทำความตกลงกันทางทหารสองฝ่าย ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในปี 1962 และสหรัฐอเมริกาได้ประกาศความเข้าใจของคนไทยขอตกลงจัดตั้งองค์การ สปอ. ว่า ในการรวมกันขององค์การ สปอ. นั้น "การคุกคาม" ที่สหรัฐจะมีผลกระทบต่อเกี่ยวข้องกับในฐานะสมาชิกขององค์การนี้ จะต้องเป็นการคุกคามจากคอมมิวนิสต์เท่านั้น ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การที่ไทยผูกพันกับตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐ และไทยมีบทบาทรวมในการจัดตั้งองค์การ สปอ. นั้น เป็นไปเพื่อสนองตอบความประสงค์ของไทยที่จะป้องกันตนเองจากการคุกคามของฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตาม หน้าที่ของกับพหุภาคี มองเห็นว่าการจัดตั้งองค์การ สปอ. เป็นความพยายามของไทยที่จะต้องการเสริมสร้างกำลัง เพื่อการรุกรานกับพหุฯ¹⁷ ซึ่งผู้วิจารณ์นโยบายการผูกพันกับสหรัฐอเมริกายังมองว่า การที่ไทยได้รับความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐ เป็นการคุกคามโดยตรงต่อกับพหุฯ และสีหนุเกรงกลัวอย่างมากว่า เมื่อโอกาสที่เหมาะสมมาถึง ประเทศไทยจะเข้ากรอม-ครองกับพหุฯ¹⁸ เกี่ยวกับเรื่องนี้ สีหนุเคยกล่าวว่า

ข้าพเจ้ายอมรับอย่างเต็มที่ในสิทธิของประเทศไทย... ที่จะ เป็นพันธมิตรกับสหรัฐ และรับความช่วยเหลือจากสหรัฐ แต่ข้าพเจ้าขอคัดค้านอย่างรุนแรงในเมื่อความช่วยเหลืออันนี้ถูกกำหนดให้เพื่อช่วยเหลือในการดิ้นรนต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยถูกหันเหมารับใช้ความใฝ่ฝันที่นิยมการแผ่ขยายอาณาเขตและความสูญเสียของกับพหุฯซึ่ง เป็นกลาง¹⁹

¹⁷ Peter A. Poole, Cambodia's Quest for Survival, (American-Asian Educational Exchange, Inc., 1969), pp. 29-30.

¹⁸ John P. Armstrong, op. cit., p. 150.

¹⁹ John Finn, "Borderline Case", Far Eastern Economic Review, (February 6, 1969), p. 266.

นอกจากนี้ จะพิจารณาการผูกพันของไทยกับฝ่ายตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ว่าเป็นแผนเพื่อความตองการที่จะแผขยายดินแดนของไทยเข้าไปในกัมพูชาแล้ว ที่ดยังมอง เห็นอีกว่า เหตุการณ์จวนวายทางการ เมืองภายในของกัมพูชาเองนี้ เป็นส่วนหนึ่งของแผนของประเทศไทย เพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวยิ่งกว่า ในปี 1959 ได้มีความพยายามของข้าราชการ ชนสูงของกัมพูชาที่จะต่อต้านรัฐบาลของสีหนุ 2 ครั้งสำคัญ ๆ คือครั้งแรก เป็นแผนการของนายฉิม ชารี อดีตรัฐมนตรี เอกอัครราชทูตของกัมพูชา และเป็นคนหนึ่งที่ร่วมในพรรคราชากรนิยมีในสมัยแรกเริ่ม และอีกครั้งหนึ่งนำโดยพันเอกคาบ ทวน ซึ่งเคยเป็นหัวหน้ากลุ่ม เขมรอิสระที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง และได้เข้ามาอมต้วต่อรัฐบาลในปี 1957 และเคยได้รับตำแหน่ง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงความมั่นคงแห่งชาติ แม้ว่าความพยายามต่อต้านรัฐบาลทั้งสองครั้งนี้จะไม่ประสบความสำเร็จ สีหนุได้อ้างว่าแผนการกบฏทั้งสองครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับการค้าเป็นงานของ หับ งอกทัน และพวกเขมรอิสระ และพวกต่อต้านรัฐบาลกัมพูชาของสีหนุซึ่งพำนักอยู่ในประเทศไทยและได้รับการสนับสนุนจากประเทศไทย²⁰ รัฐบาลกัมพูชาได้ออกแถลงการณ์ว่า การกระทำต่อต้านรัฐบาลกัมพูชา โดยนายฉิม ชารี และพันเอกคาบ ทวน นี้ไม่ใช่เป็นแต่เพียงความพยายามที่จะโค่นรัฐบาลกัมพูชาเท่านั้น แต่ยังเป็นจุดมุ่งในแผนการร้ายต่อรัฐบาลกัมพูชาของประเทศไทยอีกด้วย²¹

ความเกรงกลัวของกัมพูชาต่อปรารถนาที่จะแผขยายดินแดนของไทยมาครอบครอง กัมพูชา นี้ จึงนับได้ว่าเป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสองที่สำคัญประการหนึ่ง ผู้เขียนเชื่อว่าเกี่ยวกับกัมพูชานานหนึ่ง คือ โรเจอร์ สมิท ได้พิจารณาหลักการดำเนินนโยบายต่างประเทศของกัมพูชาอย่างละเอียด และได้สรุปข้อพิจารณาที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ๆ ของการวางนโยบายดังกล่าวไว้ด้วยบางประการ ประการหนึ่ง โรเจอร์ สมิท ได้กล่าว

²⁰ Frederick P. Munson, *op. cit.*, pp. 219-220.

²¹ Daniel S. Lev, "Cambodia: Country without Parties", *Journal of Southeast Asian History*, Vol. 8, No.4, (March 1967), p.45.

ว่า ในการวางนโยบายต่างประเทศ ข้อที่จะต้องคำนึงประการหนึ่งก็คือ การรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของ เขตแดนและความปลอดภัยของประชาชนกัมพูชา ซึ่งที่กัมพูชาเกรงกลัวว่าจะเป็นอันตรายต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็คือ ความไม่มั่นคงตามลักษณะจักรวรรดินิยมของศัตรูตามประเพณีของกัมพูชา ซึ่งใดแก่ประเทศไทยนั่นเอง²² กัมพูชาได้พยายามเรียกร้องนาชาประเทศไทยให้รับรองบูรณภาพแห่งอาณาเขตของตนอยู่ตลอดเวลา แต่ประเทศไทยก็มีได้ให้การรับรองเป็นทางการตามข้อเรียกร้องของกัมพูชา เช่นนี้ ทำให้กัมพูชาต้องคำนึงถึงปรารถนาอันไม่บริสุทธิ์ของไทยตลอดเวลา²³

จากที่กล่าวมานี้ จึงเชื่อได้ว่า การที่ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับกัมพูชาในระหว่างปี 1953 ถึง 1961 ที่ไม่ราบรื่นนี้ ส่วนใหญ่ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกัมพูชาได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อประเทศไทยโดยเชื่อในสมมุติฐานว่า ไทยปรารถนาที่จะแยกดินแดนกัมพูชาเป็นพื้นฐานอันหนึ่งในการวางนโยบาย ในการแถลงต่อรัฐสภาแห่งชาติเพื่อให้สถาบันนี้ของรัฐบาลตัดสินพันธุทางการทูตกับประเทศไทยในปี 1961 นั้น สีหนุ ประมุขแห่งรัฐกัมพูชาได้กล่าว "ความทะเยอทะยานที่จะแบ่งดินแดนของประเทศเพื่อนบ้าน" เป็นเหตุอันหนึ่ง สีหนุกล่าวต่อรัฐสภาว่า

...บรรดาเพื่อนร่วมชาติยอมทราบกันอยู่แล้วว่า... (ประเทศไทย)... เป้า
 แค้นหาของทุกอย่าง เสนอมาเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว เพื่อจะทำกรแทรก
 แกรงด้วยกำลังทหารในกัมพูชา และจะถอนตัวออกไปจากกัมพูชาเมื่อใดเมื่อใด
 เอาจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งหรือหลายจังหวัดของเราไป คุยการเรียกร้องจะเอา
 จังหวัดพระตะบองและเกาะกงของหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพฯ ... ทำให้เราหมด
 ความเคลือบแคลงสงสัยในเรื่องนี้...

²² Roger M. Smith, *op. cit.*, p. 87.

²³ *Ibid.*, pp. 24-25.

... ในส่วนที่เกี่ยวกับพวกคนไทยโดยเฉพาะนั้น ไม่จำเป็นที่ข้าพเจ้าจะต้อง
ขอให้รัฐสภาและประชาชาติรำลึกว่า ตั้งแต่สงครามที่ 15 เดือนบ้านพวกนี้
ได้เคยหยุดยั้งความต้องการที่จะพิชิตประเทศของเรา และที่จะเอาชนะชาติของ
เราไปเป็นข้าทาสชนะหนึ่งเลย ใน ค.ศ. 1941 พวกนี้ได้อาศัยพวกฟาสซิสต์
ญี่ปุ่น กระชากเอาดินแดนส่วนใหญ่ของเราไป ใน ค.ศ. 1953 เมื่อเราได้
รับการปลดปล่อยจากการยึดครองทางการทหารของฝรั่งเศสแล้ว พวกนี้ก็แสดง
อาการกำนับทอนรับอิสรภาพของเราด้วยการมุ่งเขาสู่เขาพระวิหาร และยึด-
ครองเอาไว้ด้วยกำลัง อีกไม่กี่ปีต่อมา พวกนี้ก็ได้อาศัย ความ ขวน และ ขี้
งอกทัน เป็นเครื่องมือเพื่อพยายามถ่วงเวลาเข้าสู่สันนิบาตแห่งประชาชาติ
ดินแดนของตน 24

ความขัดแย้ง เรื่อง เขตแดน

ผู้เขียนชาวจีนในกิจการ เอเชียอาคเนย์หลายท่าน ได้พิจารณาเห็นว่าปัญหาเรื่องเขต
แดนระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อความสัมพันธ์
ของประเทศทั้งสอง เรื่องเกี่ยวกับเขตแดนนี้ เป็นปัญหาขัดแย้งที่ตกทอดมาจากประวัติศาสตร์
สมัยที่ฝรั่งเศสเข้าปกครองกัมพูชา ฝรั่งเศสในสมัยอาณานิคมได้เข้ามาแทนที่อิทธิพลของไทย
ในกัมพูชา การที่ฝรั่งเศสเป็นชาติมหาอำนาจและมีแสนยานุภาพทางทหารที่เหนือกว่าประเทศ
ไทยอย่างมาก ฝรั่งเศสได้ใช้อิทธิพลบังคับให้ไทยต้องยอมสูญเสียอำนาจของตนในกัมพูชาโดย
สิ้นเชิง ในการมีมัมบังคัมไทยนั้น ฝรั่งเศสได้ใช้วิธีการทางการทูตเป็นหลักในการดำเนินงาน
โดยมีอำนาจทางทหารเป็นพลังหนุนอยู่เบื้องหลังอย่างมั่นคง ฝรั่งเศสได้ทำสนธิสัญญากับ
ประเทศไทยหลายฉบับในระยะเวลาต่าง ๆ กัน ให้ไทยยอมรับการสูญเสียเมืองที่พลและ
ดินแดนในกัมพูชาอยู่ตลอดมา ไทยต้องยอมทำข้อตกลงเกี่ยวกับเขตแดนไทยกับกัมพูชาไว้กับ

ฝรั่งเศสถวายฉันทบัตร

1. สนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส วันที่ 5 กรกฎาคม 1867 เกี่ยวกับสภาพ-
ภาพของไทยและฝรั่งเศสที่มีต่อกันพหุฯ สัญญานี้มี การแลกเปลี่ยนสัตยาบันระหว่างกัน
ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 1867 ซึ่งการตกลงกันตามสัญญานี้ที่สำคัญได้แก่ ตามความใน
มาตรา 1 ไทยยอมรับรองการป้องกันของฝรั่งเศสเหนือกัมพูชา และมาตรา 4 ฝรั่งเศส
ยอมมอบพระตะบองและเสียมราฐให้อยู่ในการปกครองของไทย นอกจากนี้ คณะกรรมการ
ปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับดินแดนในปกครองของฝรั่งเศสก็ถูกจัดตั้งขึ้นด้วย

2. อนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงนามวันที่ 7 ตุลาคม 1902 เพื่อการแก้
ปัญหาความยุ่งยากเกี่ยวกับการปักปันเขตแดน อนุสัญญานี้มิได้มีการแลกเปลี่ยนสัตยาบัน
ระหว่างประเทศทั้งสอง แต่ที่สำคัญคือ อนุสัญญานี้ได้มีข้อความระบุไว้ว่าฝรั่งเศสได้
ถือว่าเขาดงรักเป็นเส้นเขตแดน

3. อนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสลงนามวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 1904 และแลกเปลี่ยน
สัตยาบันกันในวันที่ 9 ธันวาคม 1904 มีพิธีสาส์นประกอบซึ่งลงนามกันในวันที่ 29
มิถุนายน 1904 ตามอนุสัญญานี้ เส้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาตั้งแต่ปากคลอง
กระพงพลู สูง ภูเขา ภูเขาของทะเลสาบเป็นเส้นเขตแดนตรงทิศตะวันออก ไป
จนบรรจบถึงคลองกระพงจาย ตั้งแต่ทิศต่อไป เขตแดนเป็นเส้นตรงทางทิศเหนือขึ้นไป
ถึงภูเขาพนบดงรัก ต่อจากนั้นเส้นเขตแดนเป็นไปตามแนวยอดภูเขาขึ้นไป ระหว่างดินแดน
น้ำตกน้ำแสน และดินแดนน้ำตกน้ำโขงกับดินแดนน้ำตกน้ำจวบจนบรรจบถึงภูเขาแดง แล้วถ
ไปทางทิศตะวันออกตามแนวยอดภูเขานี้จนบรรจบถึงแก่งจุนนี้ไป เป็นเขตแดนของประเทศไทย

มาตรา 3 ของอนุสัญญานี้ กำหนดให้รัฐบาลไทยและฝรั่งเศสตั้งข้าหลวงผสม เพื่อ
ทำการกำหนดเขตแดนตามที่ใดกำหนดไว้ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเรื่องนี้จะเริ่มภายหลังจาก
วันรับอนุญาตให้พิมพ์สัญญาฉบับนี้แล้ว 4 เดือน

มาตรา 6 ของอนุสัญญานี้ จำกัดขอบเขตอิทธิพลของไทยในดินแดนกัมพูชาอย่าง
มาก โดยกำหนดให้รัฐบาลไทยจะมีกองกำลังเพียงเฉพาะกองพลตระเวน เพื่อทำหน้าที่รักษา

ความสงบเรียบร้อยในเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณเท่านั้น และกองพลตระเวนเหล่านี้จะถือเป็นชาวพื้นเมืองของดินแดนเหล่านั้นโดยเฉพาะ

4. สมัชชัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส วันที่ 23 มีนาคม 1907 พร้อมทั้งพิธีสาส์น เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดน สมัชชัญญาที่ไม่เป็นไปนี้จะแบ่ง เขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศสที่เรียบร้อยเป็นครั้งสุดท้าย โดยทางฝ่ายทางยอมผ่อนผันและ เปลี่ยน เขตแดนต่อกันด้วย

ตามความตามมาตรา 1 ไทยต้องยอมเสียสละเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณให้แก่ฝรั่งเศส โดยฝรั่งเศสโดยยอมยกดินแดนเมืองคานช่ายและเมืองตราดก็ยกเอาซึ่งหลายสิ่งอยู่ภายใต้เหตุผลซึ่งส่งไปจนถึง เกาะกูด ให้แก่ไทยเป็นการตอบแทนตามความตามมาตรา 2

คณะกรรมการร่วมระหว่างฝรั่งเศสกับไทย ได้มีการจัดตั้งขึ้นตามมาตรา 4 ใ้มีหน้าที่รับผิดชอบการปักปัน เขตแดนตามที่ใดกำหนดไว้ในพิธีสาส์นผนวกท้ายสมัชชัญญา

มาตรา 1 ของอนุสาส์นผนวกท้ายสมัชชัญญาในปี 1907 นี้ กำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศสไว้ดังนี้

เขตแดนในระหว่างกรุงสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศส ตั้งแต่ชายทะเลที่ตรงข้ามจากยอดเขาสูงสุดของเกาะกูดเป็นหัวักแล้ว ตั้งแต่ต่อไปทางตะวันออกเฉียงเหนือถึงเขาพนมกระวาน และเป็นที่เข้าใจกันชัดเจนควายว่า แนวระบือนี้เหตุการณอย่างไร ๆ ก็คือ ปากไหลเขาเหล่านี้ข้างทิศตะวันออก ทั้งที่ลุ่มน้ำคลอง เกาะบอดยนั้น ต้องคงเป็นดินแดนฝ่ายอินโดจีนของฝรั่งเศสแล้ว เขตแดนต่อไปตามสันเขาพนมกระวานทางทิศเหนือจนถึงเขาพนมขาน ซึ่งแม่น้ำใหญ่เป็นน้ำทั้งหลาย ระหว่างลำน้ำที่ไหลตกลาวสยามฝ่ายหนึ่ง กับลำน้ำที่ไหลตกทะเลสาบอีกแห่งหนึ่ง ตั้งแต่เขาพนมขานนี้ เขตแดนไปตามทิศพายัพก่อนแล้ว จึงไปตามทางทิศเหนือ ตามเขตแดนซึ่งเป็นที่อยู่ในปัจจุบันนี้ ระหว่าง เมืองพระตะบองฝ่ายหนึ่ง กับ เมืองจันทบุรีและเมืองตราดอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วต่อไปจนถึงที่

เขตแดนนี้ข้ามลำน้ำใส ตั้งแต่เหนือไปตามลำน้ำจนถึงปากที่ต่อลำน้ำศรีโศภณและตามลำน้ำศรีโศภณต่อไปจนถึงที่แดงตึงในลำน้ำนี้ประมาณสิบกิโลเมตร ฉะนั้นสองรอยหาสิมเส้น โตเมืองอารัญ ตั้งแต่ที่ใต้เส้นลงไปจนถึงเขาคงแรกทรงระหว่างกลางทางของเขทั้งสองที่เรียกว่าของตะโกกับของสะเบ็ค แต่ได้เป็นที่เข้าใจกันว่า เส้นเขตแดนที่กล่าวมาที่สุดนี้จะตงปักปันกันใหม่ทางเคินตรงในระหว่างเมืองอารัญของตะโกลงไว้ในเขตกรุงสยามตั้งแต่ที่เขาคงแรกที่กล่าวมาข้างต้น เขตแดนต่อไปตามเขายี่น้ำที่ตกทะเลสาบและแม่น้ำวังฝ่ายหนึ่ง กับที่ตกน้ำอยู่อีกฝ่ายหนึ่ง แล้วต่อไปจนตกลำน้ำโขงโตปากมูล ทรงปากห้วยคอนตามเส้นเขตแดนที่กรรมการปักปันเขตแดนครั้งก่อนได้ตกลงกันไว้แล้ว เมื่อวันที่ 18 มกราคม รัตนโกสินทรศก 125 คฤศศักราช 1907 ได้เขียนเส้นพรมแดนประเพณีไว้อย่างหนึ่ง ในแผนที่ตามความที่กล่าวในข้อคิดเมืองไว้ในสัญญาซื้อขาย

5. พินีสานที่กรุงเทพฯ ลงนามวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 1925 และอนุสัญญาลงนามวันที่ 25 สิงหาคม 1926 ยืนยันการกำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาในครั้งก่อน ๆ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง

6. อนุสัญญาสันติภาพกรุงโตเกียว วันที่ 9 พฤษภาคม 1941 กำหนดให้ดินแดนไทยที่เคยปกครองส่วนใหญ่นับกับพุกาในปี 1900 ถิ่นมาอยู่ในอำนาจของประเทศไทย

7. ข้อตกลงกรุงวอชิงตัน วันที่ 17 พฤศจิกายน 1946 ยกเลิกสัญญาสันติภาพกรุงโตเกียวในปี 1941 และให้บังคับใช้เส้นเขตแดนสถานการณ์เดิมก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้ไทยต้องคืนดินแดนกับพุกาที่โลมว ในปี 1941 ให้กับฝรั่งเศส

ในบรรดาข้อตกลงระหว่างไทยกับฝรั่งเศสเกี่ยวกับเขตแดนไทยและกับพุกาที่ตกลงปักปันเขตแดนในปี 1904 และ 1907 ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาในโอกาสต่อมา หลังจากที่กัมพูชาได้เป็นเอกราชแล้ว ทั้งนี้เพราะข้อกำหนดตามสัญญาทั้งสองเกี่ยวกับเขตแดนไทยเขมร โดยเฉพาะเอกสารผนวกท้ายสัญญาปี 1907 ได้ระบุถึง "ได้เขียนเส้นพรมแดนประเพณีไว้" ด้วย ซึ่งหมายถึงแผนที่ที่ฉากไว้คร่าว ๆ

เกี่ยวกับ เขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา อันเป็นที่โต้แย้งกันอย่างมาก ในความขัดแย้ง
เรื่องพรมแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ปรากฏว่าในคณะกรรมการผสมที่กำหนดให้จัดตั้งขึ้น
ร่วมกับระหว่างไทยกับฝรั่งเศสนั้น ไทยมิได้เข้ามีบทบาทรวมตัวในการกำหนดเขตแดน
และการจัดทำแผนที่ตามความในสัญญาปี 1904 และ 1907 นั้น²⁵ โดยฝรั่งเศสเป็นผู้
ดำเนินการเสียเองฝ่ายเดียว เพราะไทยไม่มีเจ้าหน้าที่และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ
เพียงพอที่จะดำเนินการได้อย่างจริงจัง²⁶

จากความไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนดังกล่าว ทำให้ไทยและกัมพูชา
เกิดความขัดแย้งกันในเรื่อง เขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง อันส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์
อันดีทางการทูตระหว่างไทยกับกัมพูชาอย่างรุนแรง ในเรื่องนี้ ดิแชนอัน เป็นที่ตั้งของ
ปราสาทพระวิหาร เป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกัน

ปราสาทพระวิหารเป็นทรากของสถาปัตยกรรม ตั้งอยู่บนทิวเขาดงรักอันเป็น
จุดกำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศสส่วนหนึ่ง ทางคาบเหนือของปราสาท
พระวิหาร เป็นดินแดนที่ว่างเปล่าและพื้นที่ลาดเข้าไปในดินแดนของประเทศไทย ส่วนทางใต้
ห่างจากตัวปราสาทออกไปเพียง 30 ฟุต เป็นหน้าผาซึ่งต่ำลงไปถึง 1,600 ฟุต เป็นที่ราบ
ของประเทศกัมพูชา ทิวเขาตามสภาพภูมิประเทศอย่างง่าย ๆ จะเห็นได้ว่าปราสาทพระ
วิหารเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนของประเทศไทย²⁷ ข้อถกเถียงเกี่ยวกับเขตแดนระหว่างไทย
กับฝรั่งเศสในปี 1904 กำหนดเส้นเขตแดนได้เข้าไปตามเส้นสันปันน้ำ ซึ่งทำให้ทรากปรา
สาทพระวิหารอยู่ในดินแดนของประเทศไทย แต่การดำเนินการของคณะกรรมการผสมซึ่ง

²⁵ Foreign Affairs Bulletin, Vol. I, No. 6, op. cit., p. 131.

²⁶ Maurice Kelly, "Preah Vihear: Law among the Ruins", Far Eastern Economic Review, No. 2, LIV, (13 October 1966), p. 61.

²⁷ Loc. cit.

เป็นการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสฝ่ายเดียว โคโลากแนบที่กำหนดเขตแดนให้ปราสาทพระวิหารตกไปอยู่ในดินแดนของกัมพูชา แนวทางการกำหนดดังกล่าวโดยแผนที่ลากขึ้น จะไม่ตรงกับสภาพที่ปรากฏตามที่ควรจะเป็น ประเทศไทยก็ไม่สามารถทราบความไม่ถูกต้องนี้ได้โดยง่ายแน่นอน อันเนื่องมาจากความซัดของทางเทคนิคและตัวบุคคลของฝ่ายไทยตามที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม ไทยก็ยังถือตามความในข้อตกลงที่กำหนดไว้ให้ปราสาทพระวิหารเป็นของไทย รัฐบาลไทยพิจารณาว่าไทยยังมีอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารอยู่อย่างเต็มที่ สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงเป็นเสนาบดีมหาดไทยของรัฐบาลไทย ในขณะนั้น ได้แสดงความไม่พอใจอย่างยิ่งในการที่เสด็จไปยังปราสาทพระวิหาร และทรงพบทหารฝรั่งเศสแต่งเครื่องแบบของฝรั่งเศสอยู่ ณ ที่นั้น พระองค์จึงทรงสั่งให้ทหารฝรั่งเศสนั้นถอดเครื่องแบบทหารออก²⁰ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยถืออยู่ตลอดเวลาว่า ปราสาทพระวิหารเป็นดินแดนในอธิปไตยของไทย

แม้จะมีการยกข้ออ้างว่า ปราสาทพระวิหารสำคัญต่อกัมพูชาในทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม อันแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของบรรพบุรุษชาวกัมพูชาก็ตาม แต่เรื่องนี้น่าจะเป็นเรื่องทางการเมือง กัมพูชาในฐานะที่เป็นประเทศที่พึ่งพมาจากสภาพการปกครองของฝรั่งเศส ต้องการที่จะแสดงให้เห็นว่าตนมีฐานะเท่าเทียมกับไทย ซึ่งเคยมีอำนาจเหนือตนมาในอดีต ทางที่จะพิสูจน์ฐานะที่เท่าเทียมได้ตามสายตาของผู้นำชาวเขมรในขณะนั้น คือการทำหายอำนาจของไทยเหนือดินแดนปราสาทพระวิหาร ฉะนั้นเราจึงอาจพิจารณาได้ว่า ความขัดแย้งเกี่ยวกับดินแดนอันเป็นที่ตั้งของปราสาทพระวิหารนี้ เป็นเรื่องที่มีเหตุผลทางการเมืองอยู่อย่างมั่นคง

ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับเขตแดนที่ปราสาทพระวิหาร ปรากฏขึ้นอย่างแจ้งชัดครั้งแรกในปี 1949 แม้ว่าฝรั่งเศสจะกำหนดให้บริเวณปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนของกัมพูชา แต่หลังการทำสัญญาปี 1904 และ 1907 ฝรั่งเศสก็ยอมรับอธิปไตยของไทยเหนือ

²⁰ Ibid., p. 62.

เหนือปราสาทพระวิหารเรื่อยมา มิได้มีการประท้วงอธิปไตยของไทยแต่อย่างใด²⁹ ฝรั่งเศส
 เสด็จจะมาประท้วงในปี 1949 ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าแผนที่เขตแดนที่ผนวกอยู่กับสัญญา
 ระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในปี 1907 มิได้รับการยึดถือเป็นหลักปฏิบัติแต่อย่างใดจากทั้งสอง
 ฝ่าย ข้อกำหนดเกี่ยวกับเขตแดนที่แสดงว่าปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนของไทยจึงเป็น
 หลักปฏิบัติเรื่อยมา เมื่อกัมพูชาได้เอกราชในปี 1953 กัมพูชาได้เรียกร้องอธิปไตยเหนือ
 บริเวณปราสาทพระวิหาร โดยอ้างเหตุผลทางประวัติศาสตร์ว่า ปราสาทพระวิหารเป็นสิ่ง
 ก่อสร้างโดยชาวกัมพูชานดินแดนส่วนหนึ่งของอาณาจักรเขมร ซึ่งยอมปรากฏชื่อว่าเป็น
 นครกของชาวกัมพูชา³⁰ และขอให้ไทยถอนกำลังของไทยมิ่งรักษาความเรียบร้อยอยู่ใน
 บริเวณนั้นออกเสีย รัฐบาลไทยตอบขอเรียกร้องของกัมพูชาโดยการยืนยันสิทธิของตนเอง
 เหนือปราสาทพระวิหารตามที่เข้ามาแต่เดิม และไม่ยอมรับรู้อ้างของฝ่ายกัมพูชา นับ
 ตั้งนั้นมา ปัญหาเรื่องอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารก็กลายเป็นข้ออ้างในการโจมตีกัม
 พูชาของประเทศไทยกับกัมพูชาตลอดมา ในปี 1958 เจ้าสีหนุได้โจมตีไทยต่อหน้าประชาชนกัมพูชาว่า
 ไทยได้ขโมยปราสาทพระวิหารไปจากกัมพูชา ในระยะนี้ ปัญหาปราสาทพระวิหารมีบทบาท
 อย่างมากในการทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาเลวร้ายลงไปเรื่อย ๆ ความ
 พยายามด้วยการเจรจาระหว่างประเทศทั้งสอง เพื่อแก้ไขสภาพความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่าง
 ประเทศทั้งสองที่กรุงเทพฯ ในปี 1958 ต้องประสบความล้มเหลวลงไปด้วยปัญหาที่ในอาร
 ตกของกัมพูชาเกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร ผู้แทนกัมพูชาได้ขอให้มีการเจรจาเกี่ยวกับเรื่อง
 ปราสาทพระวิหาร โดยยึดมั่นอยู่กับ "สนธิสัญญาทั้งหลายและ เอกสารต่อท้าย" ของข้อตกลง
 ระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในปี 1907 ไทยยอมรับในหลักการที่จะตกลงกัมพูชาโดยมีข้อตกลง
 ในปี 1907 เป็นหลัก แต่ไทยไม่ยอมรับที่จะเจรจากันในส่วนที่เกี่ยวกับ "เอกสารต่อท้าย"

²⁹ Foreign Affairs Bulletin, *op. cit.*, p. 133.

³⁰ K.R.L. Wongsanith, *op. cit.*, p. 236.

เพราะอาจจะรวมเอาถึงร่างแผนที่คร่าว ๆ ซึ่งหาความถูกต้องแน่นอนไม่ได้ ไทยขอให้ใช้ "ตามสนธิสัญญาและพิธีสาส์นต่อท้าย" เท่านั้น ไม่รวมเอาแผนที่เข้ามาเป็นหลักฐานในการตกลงกัน สนธิสัญญาและพิธีสาส์นต่อท้าย โค้ระบุมการกำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาอย่างแจ่มชัดและแน่นอนแล้ว หลังจากที่ไมอาจตกลงกันได้ การเจรจาถล่มแหลม และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองต้องถูกคลี่คลายลงโดยฝ่ายกัมพูชา จึงกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งเกี่ยวกับเขตแดนโดยเฉพาะกรณีปราสาทพระวิหาร เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กัมพูชาตัดความสัมพันธ์กับประเทศไทยในปี 1958 นั้นเอง และหลังจากนั้นต่อมา แม้จะมีการกลับสถาปนาความสัมพันธ์กันใหม่ในต้นปี 1958 ปัญหาความขัดแย้งเรื่องปราสาทพระวิหารก็ยังเป็นสาเหตุสำคัญของความสัมพันธ์ที่ไมมั่นคงของประเทศทั้งสอง

ในปี 1959 กัมพูชาได้ยกกรณีพิพาทปราสาทพระวิหารขึ้นสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ การดำเนินการเช่นนี้ทำให้ความสัมพันธ์ซึ่งได้เสื่อมทรามลงด้วยเหตุคล้าย ๆ กันยังไม่อยู่ในสภาพที่จะฟื้นคืนขึ้นมาได้อีก นายกรัฐมนตรีสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แห่งประเทศไทย ได้กล่าวว่าการเจรจากันเพื่อแก้ปัญหาในอันที่จะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา คงไมอาจเป็นไปได้ เมื่อรอดักแย่งกรณีปราสาทพระวิหารได้เข้ารับการพิจารณาจากศาลโลก³¹ โดยพยายามที่จะทดสอบอำนาจอำนาจพิจารณาพิพากษาในคดีที่กัมพูชาเป็นฝ่ายเสนอ ระหว่างนี้ สภาพความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองถึงเครียดมาก ศาลโลกปฏิเสธคำคัดค้านของไทย วันที่ 13 กรกฎาคม 1962 ศาลก็ได้พิพากษาว่าปราสาทพระวิหารอยู่ในอธิปไตยของกัมพูชา และให้ไทยถอนกำลังทหารและตำรวจที่จัดตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าว คำตัดสินของศาลโลกนี้ สร้างความไม่พอใจและความรู้สึกสูญเสียอย่างมากให้แก่ประชาชนชาวไทย แต่อย่างไรก็ตาม ในขณะที่

31 Michael Leifer, "Cambodia and Her Neighbours," Pacific Affairs, Winter 1961-2, Vol. XXXIV, No. 14, (Vancouver: University of British Columbia), p. 336.

ที่ดำเนินขบวนการเกี่ยวกับกรณีพิพาทเรื่องปราสาทพระวิหารอยู่นั้น ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชาก็ต้องถูกตัดขาดลงอีกครั้งหนึ่งโดยฝ่ายกัมพูชา ในวันที่ 23 ตุลาคม 1961

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งเรื่องเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา โดยเฉพาะในกรณีของปราสาทพระวิหาร มีส่วนรวมในการทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสองตลอดมาในระหว่าง 1953-1961 และปัญหาเรื่องเกี่ยวกับเขตแดนและความยุ่งยากตามชายแดน ก็เป็นปัญหาสำคัญที่กัมพูชาอาจยื่นเพื่อตัดสัมพันธ์ทางการทูตครั้งแรกกับไทยใน 1958 การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกันใหม่ในปี 1959 จากการปฏิบัติงานของตัวแทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ ก็ไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งเรื่องดินแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ความขัดแย้งดังกล่าว ยิ่งปรากฏชัดขึ้นและรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอิมโกลเหนือบริเวณปราสาทพระวิหาร และในระยะการโจมตีทางหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียงนั้น ปัญหาเรื่องพรมแดนมักเป็นสาระของการกล่าวหาซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ จนในที่สุดทำให้กัมพูชาต้องประกาศตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยครั้งที่สองในปี 1961

อย่างไรก็ดี ความขัดแย้งเรื่องดินแดน รวมทั้งปัญหาปราสาทพระวิหารนี้ ควรจะได้รับการพิจารณาว่าเป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งที่ถูกรอเรียกขึ้นอ้างเป็นทางการ มากกว่าที่จะเป็นสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสอง เรื่องความไม่แน่นอนของเส้นเขตแดนและอิมโกลเหนือปราสาทพระวิหาร ที่สืบเนื่องมาจากสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในอดีต เป็นแต่เพียงผิวพื้หน้าปรากฏให้เห็นในความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชา และผิวพื้หน้านี้เป็นผลสะท้อนมาจากสาเหตุแห่งความขัดแย้งอื่น ๆ ที่ไม่อาจไขว่คว้าเป็นทางการได้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ปราสาทพระวิหารไม่ว่าจะมีความสำคัญต่อแต่ละประเทศมากพอที่จะทำให้ประเทศทั้งสองต่าง ยินยอมายคางประเทศที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ตามสภาพข้อเท็จจริง ปราสาทพระวิหารเป็นแต่เพียงทรากโบราณสถานแห่งหนึ่งที่ตั้งอยบนยอดเขานี้ ปราสาทนี้ เป็นเพียงสิ่งปรักหักพังที่ถูกทอดทิ้งไว้จนรกร้างว่างเปล่า แต่เมื่อมีความพยายามที่จะหาสาเหตุที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อกันอีกฝ่ายหนึ่ง ปัญหาปราสาทพระวิหารและเส้นแบ่งเขตแดนก็ เป็นข้ออ้างที่ค้ำจุนอาจเป็นที่ยอมรับได้เป็นทางการ หากจะนำไปว่า ความสำคัญของปราสาท

พระวิหาร เกิดขึ้นหลังจากที่ปราสาทนี้ถูกยกเป็นข้ออ้าง เพื่อดำเนินนโยบายต่างประเทศของ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม เมื่อเราจะศึกษาหาสาเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชา เราก็คงจะยอมรับว่าปัญหาเกี่ยวกับอริปไตยเหนือปราสาทพระวิหารและความไม่แน่นอนของ เขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา มีบทบาทอยู่ควบคู่กัน

ทัศนคติที่แตกต่างกันในสงครามเย็น

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ทั้งไทยและกัมพูชาต่างก็ต้องประสบกับสงครามกลางเมือง เมืองใหม่ ที่เรียกว่า "สงครามเย็น" แม้ว่าไทยจะมิเคยตกอยู่ในการปกครองแบบอาณานิคมของชาติตะวันตก ในขณะที่กัมพูชาต้องตกอยู่ใต้อการปกครองแบบอาณานิคมของฝรั่งเศสเป็นเวลานาน แต่ในสภาพสงครามเย็น ทั้งไทยและกัมพูชาต่างก็จำเป็นต้องเสียใจดำเนินนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศที่เหมือนกัน เดิมมหาอำนาจของโลกประกอบด้วยหลายประเทศที่มีอำนาจในการเมืองของโลก แต่ในสภาพสงครามเย็น ประเทศมหาอำนาจได้รวมกันอยู่เป็นกลุ่มเพียง 2 กลุ่ม ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างจริงจังในทุกด้านและในพื้นที่ทุกแห่งทั่วโลก คือฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายโลกตะวันตก ซึ่งจะกล่าวถึงปร มาณเป็นมหาอำนาจที่แท้จริงแต่ละฝ่ายได้ว่า สหภาพโซเวียตและจีนคอมมิวนิสต์เป็นผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์ และสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำฝ่ายตะวันตก สำหรับสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศในเอเชีย โดยเฉพาะในดินแดนภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ นับแต่ปี 1951 เป็นต้นมา การต่อสู้กันระหว่างค่ายทั้งสองปรากฏออกมาในรูปของการต่อสู้กันระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนคอมมิวนิสต์โดยตรง ไทยและกัมพูชาจึงตกอยู่ในฐานะที่จะต้องตัดสินใจดำเนินนโยบายที่เหมาะสม ปรากฏว่าไทยและกัมพูชามีทัศนคติและนโยบายในสงครามเย็นแตกต่างกัน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง

ตามที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น ไทยมีความใกล้ชิดกับชาติตะวันตกมาตลอดระยะเวลาของสงครามเย็น เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐได้ช่วยเหลือไทยอย่างมากในด้านต่างๆ รวมทั้งความพยายามชักจูงให้มหาอำนาจพันธมิตรยูรณะสงคราม ยอมรับฐานะของไทยและความพยายามของไทยที่จะต่อต้านพวกอักษะร่วมกับสหรัฐ และด้วยอิทธิพลส่วนหนึ่งจากความ

ช่วยเหลือของสหรัฐ ทำให้ไทยพ้นจากฐานะการตกเป็นผู้นพึ่งสงคราญไปได้ การแผ่ขยายอำนาจของคอมมิวนิสต์ในเอเชีย เป็นการช่วยกระตุ้นให้ไทยตัดสินใจดำเนินนโยบายต่างประเทศผูกพันกับสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้น โดยที่ไทยเป็นประเทศที่อ่อนแอ การที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์เขาทำการรุกรานและยึดครองประเทศจีนได้เป็นผลสำเร็จ ทำให้ไทยเกรงกลัวและมองเห็นอันตรายจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์อย่างเด่นชัด ความเกรงกลัวของไทยก็เพิ่มขึ้นอีกมากในเมื่อคอมมิวนิสต์ได้ทำการแผ่ขยายเข้าแทรกแซงในอินโดจีนและเกาหลี การที่สหรัฐอเมริกาแสดงบทบาทเป็นคู่ตอตาของคอมมิวนิสต์ในเกาหลี ย่อมทำให้ไทยพิจารณาที่จะยึดสหรัฐอเมริกาเป็นเครื่องป้องกันอันตรายจากการรุกรานของฝ่ายคอมมิวนิสต์ และใกล้ชิดสนับสุนนการแสดงความภวาทของสหรัฐ โดยการสหพรชเราวมกับสหรัฐต่อสู้การรุกรานจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ในเกาหลี ในนามของสหประชาชาติ ที่จริงไทยได้แสดงทัศนะเข้ากับฝ่ายสหรัฐหรือโลกตะวันตกมาแฉวก่อนหน้านี ด้วยการรับรองการจัดตั้งรัฐบาลเวียตนามของจักรพรรดิเมาไต แต่ถ้าวการดำเนินการที่เป็นขจรจริงจึงแสดงว่าไทยเลือกที่จะอยู่กับฝ่ายตะวันตกและสหรัฐอเมริกาในสภาพสงครามเย็น ก็คือการส่งกองทหารไปรวมกับสหรัฐในเหตุการณ์ในเกาหลี และจากนั้นมา ไทยก็ดำเนินนโยบายเข้ากับฝ่ายตะวันตกในสภาพสงครามเย็น

สำหรับกัมพูชา เมื่อได้รับเอกราชในปี 1953 แล้ว กัมพูชาที่จะต้องเลือกนโยบายต่างประเทศในสภาพสงครามเย็นด้วยเหมือนกัน ในระยะแรก กัมพูชาซึ่งอยู่ในสภาพที่ไม่อาจจะช่วยตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผลจากการตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส และการกีดกันรณตอสูเพื่อเอกราชแห่งชาติ กัมพูชาต้องการความช่วยเหลือจากภายนอก กัมพูชาซึ่งได้ผูกพันกับฝรั่งเศสมาเป็นเวลานาน จึงหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือนั้นจากฝรั่งเศส แต่ฝรั่งเศสก็ไมอาจสนองตอบความต้องการของกัมพูชาได้อย่างเต็มที่ เพราะฝรั่งเศสเองได้รับความเสียหายจากสงครามโลกครั้งที่สองด้วยอย่างมาก ประกอบกับฝรั่งเศสได้รับความเสียหายจากควารวุ่นวายในดินแดนอาณานิคมต่าง ๆ ของตนรวมทั้งอินโดจีน ในสภาพเช่นนี้ สหรัฐอเมริกามองเห็นภัยจากคอมมิวนิสต์ในเอเชียอาคเนย์ จึงได้เข้ามาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชา ในระยะแรกนี้ ปรากฏว่าสหรัฐอเมริกาเป็นต่างชาติประเทศเดียว

ที่ให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาในด้านต่าง ๆ มากที่สุด นอกจากนี้ กัมพูชามองเห็นภัยจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์ ซึ่งขณะนั้นปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนทั้งในและนอกประเทศ จึงมีความเกรงกลัวอยู่มาก และต้องการให้สหรัฐอเมริกาให้การคุ้มครองป้องกันจากอัตรายอันนี้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ในระยะแรก กัมพูชาก็ได้ดำเนินนโยบายทางประเทศแบบนิยมตะวันตกพอสมควร ดังจะเห็นได้จากความเห็นผูกพันกับสหรัฐอเมริกาในการประชุมเจนีวาในปี 1954 กัมพูชาเริ่มเปลี่ยนแปลงนโยบายในสงครามเย็นในปี 1955 หลังจากประชุมชาติเป็นกลางในเอเชียและแอฟริกาที่นครบันดง อินโดเนเซีย ในการประชุมครั้งนี้ กัมพูชาได้รับความมั่นใจจากจีนคอมมิวนิสต์ด้วยหลักแห่งการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ทำให้อัตรายที่กัมพูชาเคยเกรงกลัวจากก๊กคอมมิวนิสต์น้อยลงไปอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ความต้องการการป้องกันจากสหรัฐอเมริกาคล้อยลงไปด้วย และนอกจากเหตุผลสำคัญอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น การที่ไทยมีความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับสหรัฐ ทำให้กัมพูชามองเห็นถึงภาพการปกครองของไทยเหนือกัมพูชาในอดีตอีกครั้งหนึ่ง แล่นักไม่ใคร่ทำใ้กัมพูชาหันไปหาจีนคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ เพราะกัมพูชาเห็นว่า จะเห็นอัตรายด้วยเหมือนกัน และด้วยตัวอย่างของการดำเนินนโยบายทางประเทศของนายกรัฐมนตรียาวหาราล เบลูแห่งอินเดี๋ย ประกอบกับเหตุผลอื่นอีกบางประการ ทำให้กัมพูชาได้ตกลงใจในนโยบายเป็นกลางแบบอินเดี๋ยในการเมืองระหว่างประเทศในสภาพสงครามเย็น

ในขณะที่กัมพูชาดำเนินนโยบายแบบเป็นกลาง ไทยก็ได้ตัดสินใจแล้วว่า จะดำเนินนโยบายทางประเทศที่เอียงเข้ากัมฝ่ายตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ในการเลือกนโยบายของแต่ละประเทศตามที่โลกกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าแต่ละฝ่ายคำนึงถึงความปลอดภัยและมั่นคงของประเทศชาติของตนเป็นพื้นฐานสำคัญ เมื่อผลประโยชน์ของทั้งสองประเทศทำให้ไทยและกัมพูชาเลือกดำเนินนโยบายที่แตกต่างกันเช่นนี้ การดำเนินงามของฝ่ายหนึ่งเพื่อความมั่นคงของประเทศ ย่อมจะเป็นการยากที่จะก่อให้เกิดผลแบบเดียวกันกับอีกฝ่ายหนึ่งได้ จึงเห็นได้ว่า ความแตกต่างกัในสภาพสงครามเย็นจะนำผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาอย่างแน่นอน

เกี่ยวกับกิจการในเอเชียอาคเนย์ กัมพูชาเชื่อมั่นว่าในอนาคตไม่เร็วก็ช้าเอเชีย
โดยทั่วไปโดยเฉพาะเอเชียอาคเนย์จะต้องตกอยู่ในการครอบครองของจีนคอมมิวนิสต์ทั้ง
หมด³² และด้วยความเชื่อมั่นอันนี้กัมพูชาจึงไม่ปรารถนาที่จะเป็นศัตรูกับจีนคอมมิวนิสต์
โดยการผูกพันตนเองกับฝ่ายตะวันตกมากเกินไป กัมพูชาจึงพยายามหลีกเลี่ยงความเป็น
ศัตรูกับจีน และขณะเดียวกันกัมพูชาก็ยังได้รับผลประโยชน์จากการช่วยเหลือของจีนคอมมิว-
นิสต์ด้วย ซึ่งเมื่อโอกาสที่จีนคอมมิวนิสต์ครอบครองเอเชียมาถึงกัมพูชาก็จะไม่ต้องประสบ
กับความเสียหายมากโดยอาศัยความเป็นมิตรที่มีอยู่ในปัจจุบัน³³ ที่จริงสิ่งที่ประมุขแห่ง
รัฐบาลกัมพูชาไม่ปรารถนาที่จะให้กัมพูชาอยู่ในใต้อการปกครองของจีนคอมมิวนิสต์ด้วย แต่
สีหนุก็เห็นว่าการดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับจีนนั้นจะเป็นผลดีต่อความมั่นคงปลอดภัยของประ-
เทศ สีหนุก็มองเห็นด้วยทั้งสหรัฐอเมริกาและจีนคอมมิวนิสต์ก็เป็นพวกจักรวรรดินิยมด้วยกัน
เขาให้สัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์อเมริกาว่า

พวกจีนก็เป็นพวกจักรวรรดินิยมเช่นเดียวกับ... แต่ไม่ได้เป็นจักรวรรดินิยม
แบบเดียวกัน (พวกอเมริกัน) เรียกร้องตั้งฐานทัพเพิ่มขึ้นอยู่เสมอในที่ต่าง ๆ
ทั่วโลกเพื่อความมั่นคงปลอดภัย (ของอเมริกัน) ที่จริงก็คือ เพื่อความมั่นคง
ปลอดภัยของพวกนิวกัวหรือความปลอดภัยของพวกนายทุน พวกชาวจีนเป็นนัก
จักรวรรดินิยมทางอุมการ แม้เขาจะคงพูดไปพวกชาวจีนก็ยังเป็นส่วนศิษย์
ของเขา และพิจารณาตนเองว่ามีค่าเห็นน้อยกว่าชาวเอเชียด้วยกันทั้งทางจิต
ใจและทางเชื้อชาติ และเห็นน้อยกว่าพวกนิวกัวด้วย อันนี้แหละเป็นเรื่องที่ทำให้
ให้พวกรัสเซียต้องเป็นโรคเสื่อมประสาท...³⁴

³² William Attwood, "Sihanook Talks", Look, April 2, 1968, p. 64.

³³ Bernard K. Gordon, op. cit., p. 443.

จากทัศนะของกัมพูชาต่อจีนคอมมิวนิสต์ตามที่โลกกล่าวมานี้ ทำให้กัมพูชาดำเนินนโยบายความเป็นกลางของตนไปในทางที่เป็นมิตรต่อจีนคอมมิวนิสต์ ดังจะเห็นได้จากความพยายามของกัมพูชาที่สนับสนุนให้จีนคอมมิวนิสต์เข้าสหประชาชาติ, ได้รับความช่วยเหลือต่าง ๆ จากจีนคอมมิวนิสต์, มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิดด้วยการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมชมเยือนของคณะผู้แทนในระดับต่าง ๆ ระหว่างประเทศทั้งสอง ปรากฏว่าผู้แทนรัฐบาลระดับสูงของทั้งสองประเทศและในระดับประมุขของประเทศได้เดินทางไปพบปะเจรจา และปรึกษาหารือกันบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างประเทศทั้งสองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทย ตามที่โลกกล่าวมาแล้วว่าไทยมีความเกรงกลัวการรุกรานของจีนคอมมิวนิสต์อย่างมาก ไทยจึงดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อจีนคอมมิวนิสต์ ไทยพิจารณาการดำเนินนโยบายเป็นกลางของกัมพูชาว่าเป็นไปเพื่อสนับสนุนนโยบายของการที่จีนคอมมิวนิสต์จะเข้ามารุกรานประเทศไทย และประเทศเอเซียอื่น ๆ การประกาศจัดตั้งเขตไทยอิสระในทางใต้ของมณฑลยูนนานในประเทศจีนในเดือนมกราคม 1953 สร้างความวิตกกังวลใจอย่างมากให้กับรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ 35 การดำเนินนโยบายเป็นกลางแบบใกล้ชิดกับคอมมิวนิสต์ของกัมพูชา สร้างความหวั่นเกรงใจต่อไทยอย่างมากเช่นกัน ไทยเห็นว่าในความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างจีนกับกัมพูชา อิทธิพลของจีนจะครอบคลุมกับกัมพูชาอย่างแน่นอน เป็นการทำให้อันตรายจากจีนคอมมิวนิสต์ต่อประเทศไทยใกล้เข้ามาอีก เช่น การที่ผู้นำกัมพูชาเคยประกาศว่าจะไม่สู้รบกับคอมมิวนิสต์ (แต่จะสู้รบกับประเทศเพื่อนบ้าน) ทำให้ไทยเห็นว่า กัมพูชาสนใจที่จะให้จีนคอมมิวนิสต์ใช้กัมพูชาเป็นสะพานแห่งการที่จีนคอมมิวนิสต์จะเข้ามารุกรานตนและประเทศใกล้เคียงและไทยได้โจมตีอย่างมาก ว่ากัมพูชาทรยศต่อภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ การปรากฏอยู่ของกำลังเวียตมินห์และเวียตนามคอมมิวนิสต์

35 Wasana Obayawath, *op. cit.*, p. 196.

ในประเทศกัมพูชาทำให้เกิดความคลั่งกลัวความมั่นคงยิ่งขึ้น ยิ่งกว่านั้นไทยยังพิจารณาว่ากัมพูชาจะใช้อิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์มาข่มขู่กัวย การประกาศรับรองจีนคอมมิวนิสต์ก็เป็นทางการของกัมพูชาในวันที่ 24 กรกฎาคม 1958 ไทยได้พิจารณาว่าเป็นการกระทำของกัมพูชาเพื่อข่มขู่ไทยและเอาอิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์สนับสนุนขอเรียกร้องต่าง ๆ จากไทย เพราะขณะนั้นผู้แทนรัฐบาลไทยและกัมพูชากำลังเจรจากันเพื่อหาทางตกลงข้อขัดแย้งที่มอบหน้าขายสัมพันธภาพระหว่างประเทศทั้งสองอยู่ที่กรุงเทพฯ และมีเหตุผลน่าเชื่อถือว่าการประกาศรับรองจีนคอมมิวนิสต์ครั้งนั้นมีส่วนทำให้เกิดการเจรจาที่กรุงเทพฯ ดังกล่าวล้มเหลว และตามมาด้วยการคัดค้านหันทางการทูตกันในป็นันโดยฝ่ายกัมพูชา ความเกรงกลัวของไทยต่อการใช้อิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์ต่อไทยโดยผ่านทางกัมพูชานั้น มีเหตุผลที่ทำให้ไทยเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่อาจจะเป็นจริง เพราะปรากฏว่าในกัมพูชานอกจากจะมีกองกำลังของคอมมิวนิสต์และอิทธิพลของคอมมิวนิสต์อยู่มากแล้ว ยังมีชาวจีนซึ่งอาศัยเป็นชนกลุ่มน้อยอยู่ในกัมพูชาก็เป็นจำนวนมาก พลเอกถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีไทยในปี 1958 กล่าวต่อที่ประชุมที่หนึ่ง สัปดาห์ว่า จากการที่กัมพูชาประกาศรับรองจีนคอมมิวนิสต์อย่างเป็นทางการนั้น ชาวจีนทั้งหมด 260,000 คน ในกัมพูชาจะกลายเป็นคอมมิวนิสต์อย่างไม่มีข้อหา³⁶ ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลไทยยังมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าพวกคอมมิวนิสต์ในกัมพูชาได้ดำเนินการติดต่อและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชาวต่างศาสนาในประเทศไทยเอง³⁷ ด้วยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ประเทศไทยมองเห็นการรุกรานจากจีนคอมมิวนิสต์อย่างแจ่มชัด และเป็นปฏิปักษ์อย่างรุนแรงต่อการดำเนินนโยบายใกล้ชิดกับจีนคอมมิวนิสต์ของกัมพูชา

ด้วยความเกรงกลัวการรุกรานจากจีนคอมมิวนิสต์ดังกล่าวนี้ ทำให้ไทยได้ผูกพันกับตะวันตกโดยเฉพาะอเมริกาอย่างแน่นแฟ้น ไทยได้รวมในองค์การสเปอ. โดยหวัง

³⁶ Roger M. Smith, op. cit., p. 143.

³⁷ Loc. cit.

ให้สมาชิกองค์การนี้ช่วยเพื่อในการป้องกันภัยจากคอมมิวนิสต์ ในขณะที่เดียวกับไทยก็พยายามเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้เห็นด้วยกับขบวนการจากคอมมิวนิสต์ และรวมในองค์การต่อต้านการรุกรานของคอมมิวนิสต์อันนี้ กับพม่าได้ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกับองค์การดังกล่าว และยังปฏิเสธการป้องกันขององค์การนี้เสนอให้แก่มัชชวาทด้วย กับพม่าพิจารณาเห็นว่าการทำงานให้สอดคล้องที่เจนีวา 1954 มันก็มีใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะมีความหมายสำคัญมากกว่าการให้หลักประกันแต่ฝ่ายเดียวจากองค์การสปอ. ³⁸ ซึ่งเป็นกลุ่มของชาติตะวันตกที่จะจัดการคุกคามโดยตรงต่อบูรณาภาพแห่งดินแดนของกัมพูชา อันนี้อาจพิจารณาได้ว่าการทำงานให้หลักประกันตามข้อตกลงเจนีวา 1954 เป็นการกระทำร่วมกับของทั้งสองฝ่ายในสงครามเย็น มีขนาดเล็กกว่าที่จริงกัมพูชาจะต้องการได้รับหลักประกันจากฝ่ายคอมมิวนิสต์มากกว่าฝ่ายตะวันตก เพราะคอมมิวนิสต์ได้แสดงท่าทีการคุกคามกัมพูชาให้ปรากฏอยู่แฉะอย่างเด่นชัด การจะหมายอมรับความคุ้มกันจากองค์การของฝ่ายตะวันตกอาจทำให้หลักประกันบูรณาภาพแห่งดินแดนกัมพูชาจากทางกายคอมมิวนิสต์ไม่มั่นคง ดังนั้นกัมพูชาจึงปฏิเสธข้อเสนอขององค์การสปอ. และไม่ให้ความร่วมมือในกิจการขององค์การนี้ ไทยพิจารณาขอปฏิเสธของกัมพูชาที่จะเข้าร่วมกับองค์การต่อต้านคอมมิวนิสต์นี้ว่า เป็นการแสดงความไม่เป็นที่ศรัทธาไทยอย่างจริงจัง และเห็นว่าการดำเนินนโยบายไกลชิดกับจีนคอมมิวนิสต์อย่างมาก ในโอกาสต่อ ๆ มาเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงปลอดภัยของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์อย่างแท้จริง ³⁹ ทางด้านกัมพูชา กัมพูชามองการดำเนินงานขององค์การสปอ. และการร่วมมือทางทหารระหว่างไทยและสหรัฐว่า เป็นความพยายามของไทยที่จะสร้างเสริมกำลังและหาความสนับสนุนเพื่อแผนการรุกรานกัมพูชา ⁴⁰ ในเดือนกุมภาพันธ์ 1956

³⁸ Michael Leifer, op. cit., p. 60.

³⁹ Frederick F. Munson, op. cit., p. 235.

⁴⁰ Peter A. Poole, loc. cit., p. 30.

กัมพูชาปฏิเสธไม่ยอมให้เครื่องบินของชาติกาฬี สปอ. บินผ่านอาณาเขตประเทศกัมพูชาใน การขอรบรขององค์การ กัมพูชาองค์การขอรับตั้งกล่าวว่าเป็นการก่อกวนความมั่นคง ปลอดภัยของกัมพูชาโดยเจตนา ⁴¹ เจ้าสี่หมื่นยังอ้าง เหตุผลทางเกียรติภูมิของประเทศก๊ก ควบในการปฏิเสธที่จะร่วมมือและรับความผูกพันจากองค์การสปอ. ในการเยือนกรุงโต- เกียวอย่างเป็นทางการในเดือนธันวาคม 1955 ซึ่งในใจอาจว่ากัมพูชาจะมีคัมในหลัก 5 ประการแห่งการอยู่ร่วมกันโดยสันติและในข้อตกลงที่เจนีวา ฉะนั้นกัมพูชาจึงต้องวางตน เป็นกลางและไม่อาจเข้าร่วมในองค์การสปอ. ได้ด้วย และจะเป็นการเสื่อมเสียเกียรติ ของกัมพูชาที่จะได้รับการปกป้องจากองค์การที่กัมพูชามิได้รวมเป็นสมาชิกด้วย ⁴² แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีเหตุผลหนึ่งที่ทำให้กัมพูชาไม่กล้าเสี่ยงกับการเป็นศัตรูกับจีนคอมมิวนิสต์ด้วยการ ร่วมมือกับองค์การสปอ. เหตุผลอันนี้โดยแก่ความไม่ประสีประสาและความไม่เข้มแข็งจริง จังขององค์การสปอ. กัมพูชาพิจารณาเห็นว่ององค์การสปอ. เป็นองค์การที่เริ่มตั้งขึ้นโดย ปราศจากพื้นฐานอันมั่นคง เพียงพอที่จะก่อให้เกิดปฏิวัติการร่วมกันต่อต้านอันตรายที่จะเกิดขึ้น ได้จริงจัง เพราะความในสนธิสัญญาการจัดตั้งองค์การกว้างขวางและไม่มีความแน่นอนใน วิธีการจะปฏิบัติร่วมกัน ⁴³

จะเห็นได้ว่าความแตกต่างที่ระหว่างไทยกับกัมพูชาในสภาพสงครามเย็นนี้ โดย ที่แต่ละฝ่ายยึดมั่นอยู่กับผลประโยชน์เพื่อความปลอดภัยของประเทศชาติ ทำให้แต่ละฝ่ายไม่ อาจถอนปรนใจแก่กันโดยบ่อยครั้งที่ฝ่ายหนึ่งกล่าวเป็นนโยบายที่ตนเห็นว่าเฉพาะสมตามสภาพ ของสงครามเย็นเพื่อความปลอดภัยของตน ผลที่เกิดขึ้นก็คือ อีกฝ่ายหนึ่งก็มองเห็นว่าไม่

41 Michael Leifer, *op. cit.*, p. 75.

42 Le Monde, 6 Décembre, 1955.

43 Sasana Obayawath, *op. cit.*, p. 188.

